

Miljøstyrelsen
mst@mst.dk

Journalnummer: MST-5-00015.

9. juli 2018

Høringsvar til: Udkast til tilladelse til anlæg af et vildsvinehegn langs den dansk-tyske landegrænse.

Naturbeskyttelse.dk finder at hegnet er problematisk i forhold til en række nationale og internationale beskyttelser, at hegnet er i strid med dem, og at hegnet ikke kun kan isoleres til et spørgsmål om lovgivning.

Det er vores opfattelse, at skal hegnet holde vildsvin ude effektivt, vil det få en markant negativ indflydelse på en række arter lokalt, men også på arter, der i et europæisk perspektiv vandrer på tværs af landegrænser.

Som det fremgår af artiklen her, så er hegn internationalt ved at udvikle sig til en alvorlig trussel mod vilde arter. (se bilag og link)

”Danske forskere forsøger at bremse »gigantisk tragedie« i Afrika”

<https://videnskab.dk/naturvidenskab/danske-forskere-forsøger-at-bremse-gigantisk-tragedie-i-afrika>

I Danmark har vi ikke gnuer, zebraer, elefanter, løver og giraffer, men vi har andre arter, der udover vildsvinet også vil blive påvirket af hegnet.

Hvis Danmark etablerer hegnet for at hindre vilde arters frie bevægelighed, så vil vi ikke kunne argumentere for, at andre lande ikke også gør det samme, eks. de afrikanske. Det, vi gør lokalt, kan altså få alvorlige konsekvenser internationalt, og svække arbejdet med, at stoppe tabet af biodiversitet lokalt, nationalt og globalt.

Arter kender ikke til landegrænser og matrikelskel. Danmark bør, i stedet for at hegne vilde arter ude, argumentere for, at det bliver et grundlæggende internationalt princip, at natur og arter sikres på tværs af landegrænser, også mod kortsigtede privatøkonomiske og politiske interesser.

Derudover er det Naturbeskyttelse.dks klare opfattelse, at hegnet på ingen måde vil hindre en eventuel spredning af svinepest. Det er veldokumenteret, at spredningen er forårsaget af mennesker. Et menneskabt problem bør ikke føre til, at vi skader naturen og de vilde arter i den yderligere.

Vi finder desuden, at de visualiseringer af hegnet der er vedhæftet høringsmaterialet, ikke er retvisende, og vi finder heller ikke, at konsekvensvurderingerne er fyldestgørende. Vi mener dertil, at projektet er VVM-pligtigt, og at det vil være i strid med miljøvurderingsloven, at vedtage hegnet uden en grundig miljøvurdering, da projektet som nævnt griber ind i en lang række nationale og internationale beskyttelser.

Vi vil på den baggrund kraftigt opfordre til, at hegnet ikke etableres.

Med venlig hilsen

Peder Størup

Naturbeskyttelse.dk

Danske forskere forsøger at bremse »gigantisk tragedie« i Afrika

En økologisk tragedie er ved at udspille sig i Kenya, hvor savannens dyr bliver afskåret adgang til vand og mad på grund af de lokales utroligt mange hegn. Danskere er med i et initiativ for at redde det unikke økosystem.

Hvert år drager gnuerne ud på en 1.500 kilometer lang rundrejse, blandt andet i søgen efter vand. Floderne Grumeti og Mara er den sidste forhindring, før de når det søde, korte græs i Masai Mara. (Foto: Shutterstock)

Charlotte Price Persson
Journalist

Del

○ 25 januar 2017

AT 2017: MENNESKETS FORHOLD TIL NATUREN

DYR & PLANTER

Satellitbillederne fra 'Greater Mara' i Kenya, Østafrika, taler deres tydelige sprog.

Greater Mara, et naturområde på størrelse med Sjælland, er kendt for sine gigantiske dyrevandringer hvert år; kåret som et af verdens største naturvidundere. Mara-økosystemet huser det største antal savannearter i verden, heriblandt gnuer, zebraer, elefanter, løver og giraffer, som alle er fuldstændig afhængige af at kunne bevæge sig frit rundt i deres søgen efter livsvigtige ressourcer.

Men inden for de senere år er der blevet sat en effektiv stopper for vandringerne: hegn.

»Fra et økologisk perspektiv er det en gigantisk tragedie. Det åbne græslandskab bliver mindre og mindre, og en af verdens største dyremigrationer er ved at blive blokeret lige nu. Dyrene er helt afhængige af den frie bevægelighed for at følge føde og vand i regionen,« fortæller ph.d. og adjunkt ved Aarhus Universitet Mette Løvschal, som netop har udgivet **et nyt studie** om problemet i Scientific Reports, som er et open access-tidsskrift under Nature.

Historien kort

- **Greater Mara** i Kenya er et unikt økosystem, som dækker over en bemærkelsesværdig koncentration af savannedyr.
- Området er pt. hårdt presset pga. de mange **hegn**, som skyder op. Hegnene bliver bygget af lokale, som forsøger at værne sig mod en støt stigende befolkningstæthed og knappe ressourcer.
- Indhegningerne forhindrer dyrenes livsvigtige vandringer efter vand og udgør en dødsens farlig forhindring om natten.

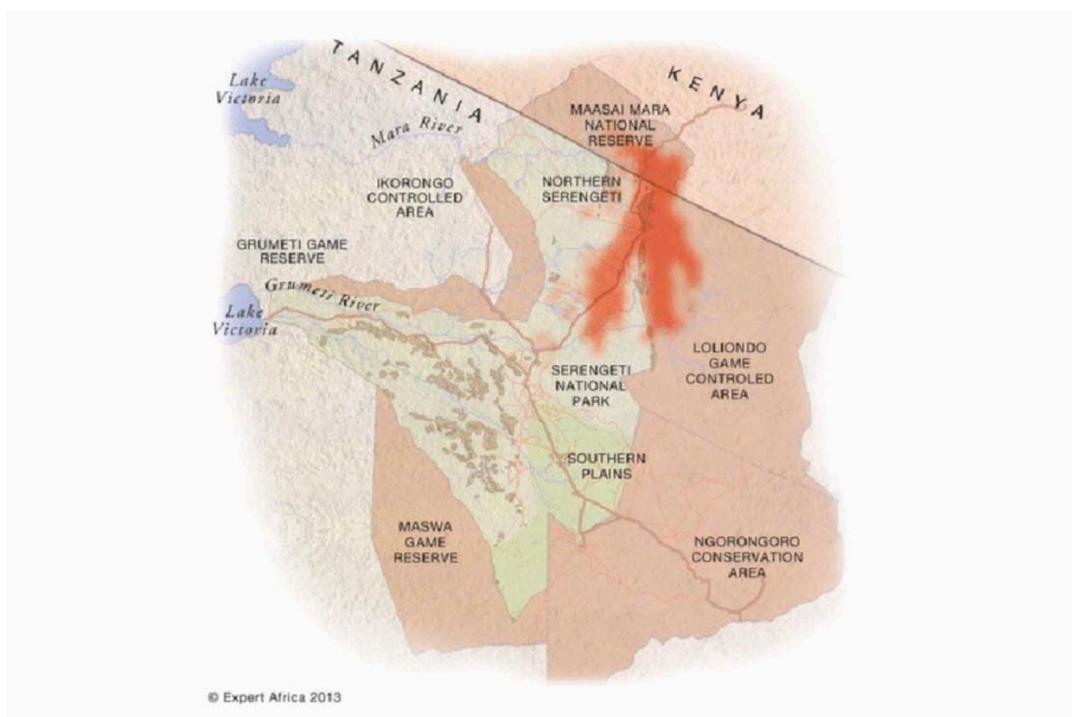
En kollage af dyr fra Mara-området - i midten ses et af de nyopsatte hegn, som er en stor trussel mod dyrelivet. (Fotos og kollage: Mette Løvschal og Peder Klith Bøcher)

Hegn er gift for økosystemet

Satellitbillederne viste, at hvad der engang var kæmpe fællesarealer, hvor dyrene frit kunne bevæge sig rundt, i dag er i hastigt stigende grad dækket af små 'parceller' – indhegnede områder, etableret af de lokale masaier.

Det er blandt andet et stort problem for de omkring 1,2 millioner gnuer og omkring 200.000 zebraer, som hvert år migrerer fra 'Serengeti National Park' i Tanzania til Greater Mara-økosystemet i Kenya i deres søgen efter vand. Dyrene migrerer i løbet af året mellem områder inden for Serengeti i Tanzania og Mara-regionen i Kenya i takt med regntidernes forløb hen over området, på jagt efter friske græsgange i en cirkulær migration, en af verdens største vandringer af store dyr. De mere stedfaste dyr som for eksempel elefanter er også afhængige af at kunne bevæge sig rundt i ganske store dele af området for at finde føde og vand.

Her kan du se fra migrationen fra Serengeti i Tanzania til Mara i Kenya. Dyrene befinder sig typisk i Mara i august/oktober. (Fotos venligst udlånt af [Expert Africa.com](http://ExpertAfrica.com) / GIF af Kristian Højgaard Nielsen, Videnskab.dk)

»Hegn er simpelthen 'gift' for økosystemet, idet de hindrer de store vandringer af gnuer, zebraer mm. Hvis hegn bliver vidt udbredte, kollapse systemet,« forklarer professor og medforfatter Jens-Christian Svenning, som arbejder ved Institut for Bioscience, Sektion for Økoinformatik og Biodiversitet, Aarhus Universitet.

Hans gruppe har sammen med Mette Løvschal stået for satellitanalysen og fik oprindeligt ideen til at undersøge hegnsprocesserne i området nærmere. Hverken han eller nogle af de øvrige projektdeltagere kunne dog have forudset, hvor grelt det stod til.

»Vi er bange for, at vi er for sent ude«

Satellitbillederne viste med al tydelighed, at hvor der stort set ingen hegn var i området frem til 2010, begyndte det langsomt at eskalere frem til 2014. Derefter stak det af.

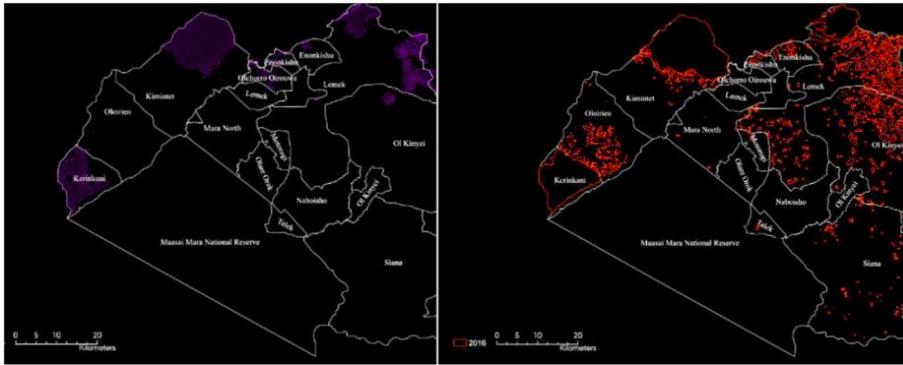
»Da resultaterne lå klar, fik vi et chok over, hvor udbredt det er; særligt over, at det meste udparcellering er foregået inden for de seneste to år. Når det går så hurtigt, er der noget, der tyder på, at der er tale om relativt kort tid, før det går helt galt,« siger Mette Løvschal.

» Det her er simpelthen Løvernes Konge-land. Det er alle de kendte afrikanske dyr, der lever i området – løver, elefanter, giraffer, bøfler, næsehorn og et væld af antiloper. «

○ Peder Klith Bøcher, AU

Hun kigger først og fremmest på problemstillingen med en arkæologs øjne og bruger derfor modeller til at regne ud, hvordan slutproduktet kan se ud. Det er ikke opløftende fremtidsudsigter.

»Når et meget stort græsningsområde bliver afskåret, sker der nogle forskellige reaktioner. Lige i starten kan en halveret bestand godt opretholde sig selv, men derefter begynder det at gå støt ned ad bakke. Der er fortsat rimelig mange gnuer tilbage i verden, men der er eksempelvis ikke ret mange elefanter, og lige nu er vi bange for, om vi simpelthen er for sent ude.«

Til venstre det tidligste satellitbillede fra 1985, til højre det seneste satellitbillede fra 2016. De henholdsvis lilla og røde markeringer er hegn. (Figurer: Scientific Reports)

Lokale har intet andet end kvæg

Med satellitbillederne ved hånden rejste Mette Løvschal og hendes kollegaer for nylig fulde af bekymring til Greater Mara for at finde ud af, hvad der foregik.

Hun har som arkæolog arbejdet med indhegningers opståen i Nordeuropa historisk set og set adskillige eksempler på, hvor ødelæggende hegn kan være for dyrelivet. Men hvor de arkæologiske kilder med rimelig præcision kan fortælle, hvordan og hvor hurtigt udviklingen er gået, løber man som oftest panden mod en mur, når man skal forsøge at svare på 'hvorfor'. Der er, naturligt nok, ingen at spørge.

Derfor følte det som en unik mulighed, da hun for første gang fik chancen for at stille nogle af alle sine spørgsmål til de lokale, som står bag hegnopsættelserne, og blive klogere på deres bevæggrunde.

Da hun stod over for de lokale beboere forduftede al forargelse.

»De mennesker, der bor der, har ingenting. Vitterligt intet, ud over deres kvæg. De fleste har ingen strøm, ingen adgang til rent drikkevand, ingen infrastruktur. Hvis de bare på nogen måde kan sikre sig noget bedre, end hvordan de ellers ville have levet, så gør de – selvfølgelig – det.«

Du kan læse om Mette Løvschals tidligere arbejde i artiklen '[Ligusterhækken blev grundlagt i jernalderen](#)'.

Stort initiativ

Det nye studie er del af et større initiativ for at redde Maasai Mara-økosystemet. 'The Maasai Mara Science and Development Initiative' (MMSDI) har både afrikanske og danske samarbejdspartnere og blev oprettet i 2014.

Jens-Christian Svenning og hans forskergruppe har været med i MMSDI siden start og arbejder med en række projekter, blandt andet vedrørende vegetationsændringer, elefantbestanden samt kvæggræsning.

Læs mere på projektets hjemmeside [her](#).

Hegn er en naturlig reaktion

Indhegningerne i Greater Mara skyder op af flere årsager, heriblandt en støt stigende befolkning. Hvor der i det øvrige Afrika er en befolkningstilvækst på omkring 2,4 procent om året, er der i flere områder af Greater Mara en årlig tilvækst på over 10 procent.

Lokal masai i Maasai Mara National Reserve. (Foto: Shutterstock)

Det stigende befolkningstal kombineret med større kamp om ressourcerne giver sig udslag i, at de oprindelige beboere, masaierne, begynder at droppe deres nomadelivsstil, hvor de ligesom dyrene vandrer efter ressourcerne. I stedet slår de sig ned ét sted med deres kvæg.

»Folk bor i visse områder meget, meget tæt, og når det bliver en permanent tilstand, giver det sig udslag i, at de får brug for at markere deres jord med hegn. Det er en måde at regulere sociale spændinger og sikre sig adgang til ressourcer. Når bevægelsesfriheden stopper, er eneste mulighed at hegne,« siger hun og fortsætter:

»Ved at indhegne din individuelle grund, skaber du en kortsigtet win-win for dig selv. På kort sigt er det en fin strategi, men i et langsigtet perspektiv er det fuldstændig uholdbart.«

Giraffer og gnuer er særligt udsatte

De seneste rekognosceringsundersøgelser i Greater Mara har allerede vist et øget tab af dyreliv på grund af hegn, forklarer to af de afrikanske medforfattere i en mail til Videnskab.dk. Indtil videre er det blandt andet gnuer og giraffer, det særligt er gået ud over, men mange andre dyr er i farezonen, fortæller de.

»Med omkring 30 procent af Kenyas samlede vilde dyreliv lægger Mara jord til over 95 arter af pattedyr og har den største koncentration af både vilde og tamme planteædere i landet. Området er berømt for dets koncentration af migrerende planteædere og giver husly i tørkeperioder til omkring 1,5 millioner gnuer, zebraer og mange andre græssende arter og deres medfølgende rovdyr – heriblandt over 500 løver – hvilket gør det til den eneste region i området, som støtter en levedygtig løvebefolkning,« skriver Irene Amoke, som arbejder ved 'Kenya Wildlife Trust'-fonden, og Dickson Kaelo, som er administrerende direktør for 'Kenya Wildlife Conservancies Association' og arbejder ved Nairobi Universitet.

En gnu er blevet fanget i et pigtrådshegn i Maasai Mara.
(Foto: Jackson Looseyia)

Hegnene udgør også en mere direkte trussel mod de vilde dyr, som om natten risikerer at komme voldsomt til skade på dem, sommetider med døden til følge, skriver de to forskere.

Elefanter bliver skudt

Hvor gnuer og giraffer er direkte pressede til at ændre migrationsmønstre på grund af de mange hegn, er der dog andre dyr, som er mere ligeglade med de nye 'forhindringer' i landskabet, fortæller ph.d. Peder Klith Bøcher, som også arbejder ved Institut for Bioscience på Aarhus Universitet.

»Gnuerne og girafferne bliver presset til at ændre deres migrationsmønstre. Hvad det får af betydning for deres overlevelse eller population, kan vi nok ikke give et konkret bud på, andet end at man må forvente, at det er negativt,« siger han og fortsætter:

»Men så er der elefanterne. Hvis en elefant vil ind, hvor der er et hegn, så gør den det. Den er fuldstændig ligeglad. Og det vil dem, der har sat hegnet selvfølgelig ikke have, så de prøver måske at jage elefanten ud. Det har skabt nogle voldsomme problemer, hvor elefanterne bliver skudt, flygter og efter flere kilometer dejsler om.«

Truede elefanter

Mere end 100.000 afrikanske elefanter blev dræbt ved krybskytteri i perioden fra 2010-2012. Disse ulovlige drab udgør 20 procent af den nuværende bestand, som anslås til at være på i alt 500.000 afrikanske elefanter.

Læs mere i artiklen '[Krybskytteri: Næsehorn og elefanter på randen af udryddelse](#)'.

De lokale risikerer hårde straffe for at skyde de afrikanske elefanter, som er fredede. Det er ikke lovligt at jage i Kenya. (Foto: Shutterstock)

Svært at omsætte i kroner og øre

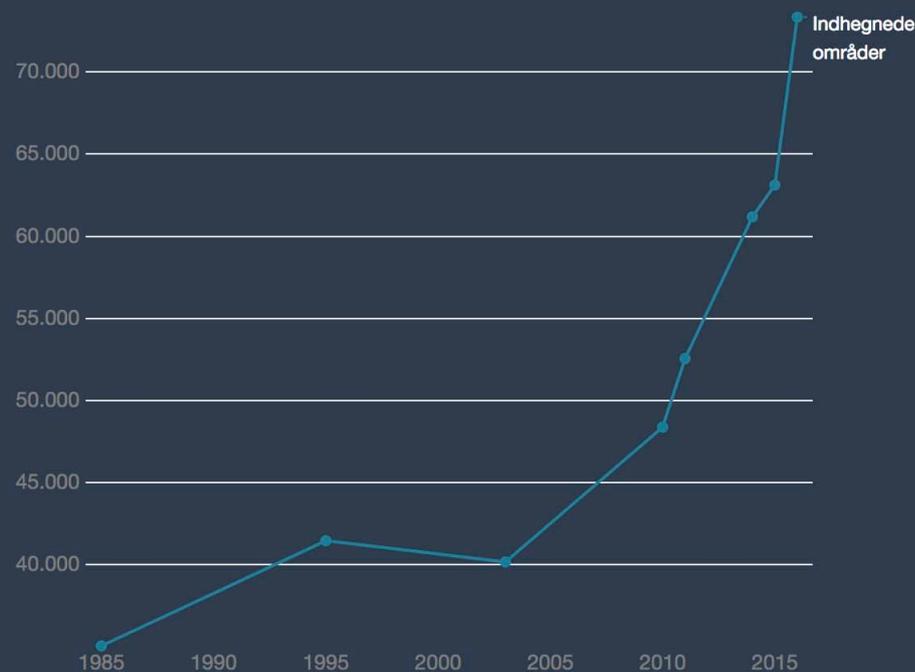
Allerede inden Videnskab.dk kontaktede lektor Jacob Heilmann-Clausen fra Statens Naturhistoriske Museum på Københavns Universitet, havde han hørt nys om det »bekymrende« studie. Rygterne var simpelthen løbet det i forvejen – og det med god grund, mener han.

»Jeg er meget enig i konklusionen om, at der er tale om en alvorlig trussel. Økosystemer med vandrende flokke af store dyr kan kun fungere, når der ikke er hegn, så det er en alvorlig indskrænkning af deres levesteder,« lyder det fra lektoren.

»På det niveau det indtil videre er sket, kan dyrene måske tilpasse sig, men det kan de ikke blive ved med. Til sidst er der ikke mere plads, og det er et kæmpe problem. Den vilde og dynamiske natur er selvfølgelig svær at omsætte i kroner og øre, men der er da ingen tvivl om, at uden den er det en kedeligere verden at leve i,« fortsætter Jacob Heilmann-Clausen, som selv er fortaler for at få færre hegn, også i danske naturområder, blandt andet i Lille Vildmose. Du kan læse mere om dette og andre danske naturområder i artiklen '[Derfor vil forskerne have elge til Danmark](#)'.

Hegn i Greater Mara

Udviklingen i indhegnede områder i hele Greater Mara-området. Den lodrette y-akse angiver indhegnede lodder i hektar.

Kilde: Aarhus Universitet, Institut for Bioscience Hent data

Kæmpe trækplaster for turister

Jacob Heilmann-Clausen påpeger, at der også kan være reelle økonomiske følger, hvis udviklingen i Greater Mara får lov at fortsætte. Kenya er ekstremt afhængig af turisme, og migrationen fra Tanzania er et kæmpe trækplaster for safarigæster. Ifølge 'Kenya Wildlife Trust' besøger én ud af tre turister i Mara-området, hvilket gør det til Kenyas mest besøgte destination.

Mette Løvschal påpeger, at de økonomiske problemer også kommer helt ned på mikroplan; husdyrene kan nemlig heller ikke overleve i ret lang tid på de små frimærker af jord, fortæller hun.

»Hvis du lader dine kvæg græsse inden for de her små plots, bliver de med tiden undernærede. Det er en helt klassisk 'tragedy of the commons', hvor du egentlig har et ekstremt stort, åbent landskab til fællesgræsning, men så sker der et skift fra at tænke fælles til at tænke individuelt, og det kan man kun gøre i en begrænset periode. På længere sigt vil systemet kollapse.«

'**Tragedy of the commons**' er et begreb i jura og økonomi, der i dag ofte bruges i forbindelse med **bæredygtighed**.

Begrebet blev første gang brugt af den amerikanske biolog Garrett Hardin, der skrev en artikel i Science i 1968 om de potentielle farer ved **overbefolkning**. Artiklen blev verdensberømt.

Lokal befolkning skal med på vognen

Hvis man skal gøre sig forhåbninger om at vende den forestående tragedie til en succeshistorie, gælder det blandt andet om omgående at få den lokale befolkning med på vognen, mener Mette Løvschal.

»I nogle områder er hegn faktisk begyndt at symbolisere velstand, og at man er med på noderne. Folk, der ikke har hegn, bliver næsten mobbet, og det er jo en helt skæv tankegang. Derfor arbejder nogle af vores kollegaer med at vise de lokale konsekvenserne af deres handlinger og forklare dem, at man kun kan gøre det her i en begrænset periode.«

Som et næste skridt vil forskerne gerne forsøge at blive klogere på, hvordan man igen kan få skabt nogle fælles ressourcer og en forståelse af, at det er vigtigt at værne om dem sammen. Men det er svært, understreger Mette Løvschal.

»Der er gode grunde til, at folk begynder at rykke tættere sammen, og der er klare fordele ved disse landsbyagtige miljøer, som eksempelvis skolegang og adgang til lægehjælp. Problemet er, at det i meget høj grad sker i en fuldstændig ukontrolleret proces. Man er nødt til at lave en klar overgang – nu – og sige, at i nogle områder er løbet kørt, men andre steder kan vi stadig nå det, og så er det dér, der skal sættes ind. Men det er en kamp mod tiden ... og måske kommer vi for sent.«